

Олена Сас,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Організація проєктної діяльності з дітьми дошкільного віку можлива за умови ретельної та усвідомленої підготовки вихователя, прояву творчості та критичного мислення. Проєктна діяльність з дітьми передбачає узгодженість певних етапів роботи та продумане і оптимальне застосування різних форм, способів роботи з дітьми дошкільного віку (різні види занять та ігор, бесіди, розгляд ілюстрацій, читання та розповідання тощо).

У Базовому компоненті дошкільної освіти розкрито вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дітей дошкільного віку (6–7 років). За змістом освітнього напрямку «Мовлення дитини» передбачено формування у дітей дошкільного віку мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентності [1, с.18]. Мовленнєва компетентність передбачає сформованість у дітей здатності продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних та невербальних засобів [1, с.18]. Така компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний складники, їх взаємозалежність та взаємозумовленість. Комунікативна компетентність полягає у сформованості у дітей здатності до спілкування з однолітками та дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри та бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію [1, с. 19]. Сформованість компетентностей (мовленнєвої та комунікативної) передбачає розвиток у дітей відповідних комунікативно-мовленнєвих умінь. Комунікативно-мовленнєві уміння – це вміння, які забезпечують протікання мовленнєвої діяльності в умовах міжособистісної взаємодії в різних ситуаціях спілкування [3].

Розглянемо, яким чином у процесі проєктної діяльності розвиваються комунікативно-мовленнєві уміння дітей дошкільного віку. Оскільки проєктна діяльність передбачає поетапність реалізації намічених завдань для досягнення поставленої мети, то розкриємо ці етапи – мотиваційний, інформаційний, репродуктивний, узагальнювальний, творчий, рефлексивно-оцінювальний [2]. Протікання проєктної діяльності з дітьми може включати не всі етапи. На етапі мотивації важливим є зацікавити, продумати та мотивувати дітей таким чином, щоб вони вважали цей задум власним, а діяльність під час проєкту викликала емоції та передбачала вираження особистісної значущості кожною дитиною. Тут великого значення набуває загальна дружня атмосфера у групі, взаємини між дітьми та вихователем. Оскільки на даному етапі визначаються конкретні завдання й справи, над якими будуть працювати, то важливо з дітьми узгодити

відповідальності, домовитися, обговорити, а це створює ситуацію для розвитку таких комунікативно-мовленнєвих умінь, як розуміння ситуації обговорення, вміння ставити питання та відповідати, продукування висловлювань, ініціативні звернення, висловлення ідей, почергові звернення, повага до співрозмовників тощо.

На наступному, інформаційному етапі діяльність спрямовується на збір інформації, тобто її пошук (обговорення з дітьми, що або хто може стати джерелом необхідної інформації), безпосередня взаємодія з джерелами (запитати у дорослого, прочитати в книзі, переглянути відео тощо), систематизувати, узагальнити і представити назагал – виступити зі своєрідною доповіддю.

Репродуктивний етап – застосовуються всі знання, набуті дітьми, тому тут пріоритетними будуть такі завдання для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь, як розповісти, переказати, відтворити, обговорити тощо.

Узагальнювальний етап – уміння узагальнювати, робити висновки, узгоджувати свої висловлення з товаришами по групі в процесі спільної діяльності, обговорення, диспут, міркування та висловлення думок, використання понять, суджень тощо.

Під час творчого етапу створюються умови для розвитку ініціативності у висловлюваннях, підтримки та взаємоповаги у спілкуванні, вміння зрозуміло формулювати та виражати думку, продукувати ідеї.

Рефлексивно-оцінювальний етап стає основою для розвитку таких умінь, як вміння висловлювати вдячність за допомогу, підтримку.

Крім того, на кожному із зазначених етапів активно пропрацьовуються складники мовленнєвої компетентності – фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний.

Таким чином, організовуючи проєктну діяльність з дітьми дошкільного віку важливо пам'ятати про вагомий потенціал цієї діяльності для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Затверджено наказом Міністерством освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: <http://surl.li/jyzr>.

2. Корж Т. М. Упровадження освітньої розвивальної технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» у дошкільному навчальному закладі. URL: https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/07/Korzh_Tehnologiya-Radist-rozvytku.pdf

3. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 152 с.